

УДК 338.48

І. А. Сазонець,

д. е. н., професор, професор кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8032-3675>

С. Р. Зінкевич,

аспірант кафедри економіки, Класичний приватний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8549-7452>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.10.57

ЗАВДАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

I. Sazonets,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Tourist
and Hotel and Restaurant Business, Dnipro Humanitarian University

S. Zinkevych,

Graduate student of the Department of Economics, Classical Private University

TASKS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HOTEL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' PROGRAMS

Визначено, що перспективи розвитку Сталого туризму є дуже позитивними. Все більше туристів обирають готелі, які дбають про навколишнє середовище та країну.

Зазначено, що у всьому світі зростає кількість готелів, які вживають екологічних заходів, спрямованих на зменшення свого негативного впливу на навколишнє середовище.

Доведено, що на шляху до Сталого розвитку готелі стикаються з деякими викликами: високі початкові інвестиції: значні фінансові вкладення, необхідність зміни менталітету: зміна менталітету як керівництва готелю, так і персоналу, відсутність єдиних стандартів.

Сталий розвиток готельних підприємств визначено як комплексне планування всіх видів діяльності, що забезпечують розвиток і функціонування готельного сектору з урахуванням таких аспектів як: економічні, соціальні, екологічні, інституційні, інформаційно-комунікаційні;

Міжнародні організації активно впливають на процес запровадження Сталого розвитку готельними підприємствами. Досягнення Сталого розвитку потребує вирішення певних завдань готельними підприємствами.

The prospects for sustainable tourism are very positive. More and more tourists are choosing hotels that care about the environment and the country. The number of hotels implementing environmental measures aimed at reducing their negative impact on the environment is growing. This issue is particularly relevant for hotels located in closed or vulnerable ecosystems. In addition, hotel complexes located in national parks and other protected natural areas must also pay special attention to the environmental friendliness of their activities.

It has been noted that the number of hotels around the world that are implementing environmental measures aimed at reducing their negative impact on the environment is growing. This enhances the image of hotels and makes them more competitive. It has been proven that on the path to sustainable development, hotels face a number of challenges: high initial investments: significant financial investments, the need to change the mindset: a change in the mindset of both hotel management and staff, and the lack of uniform standards.

Sustainable development of hotel businesses is defined as comprehensive planning of all activities that ensure the development and functioning of the hotel sector, taking into account aspects such as economic, social, environmental, institutional, and information and communication.

International organizations actively influence the process of introducing sustainable development by hotel enterprises. Currently, important documents have been adopted in this area, in particular the UNWTO resolution on simplifying travel, as well as the Global Code of Ethics for Tourism. The UNWTO is implementing several global programs in the field of sustainable development, and hotels around the world are joining these programs.

Achieving sustainable development requires hotel enterprises to address certain challenges. These challenges include: increasing economic benefits; strengthening corporate social responsibility (CSR); complying with environmental standards; creating a favorable legal environment; introducing information and communication technologies (ICT); developing a crisis management strategy; and increasing competitiveness.

Ключові слова: завдання, виклики, заходи, Сталий розвиток, готельні підприємства, міжнародні організації.

Key words: tasks, challenges, measures, sustainable development, hotel enterprises, international organizations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сталий розвиток — це не просто чергова тема наукових досліджень, а основна вимога до сучасної готельної індустрії. З кожним днем споживачі все більше усвідомлюють вплив людської діяльності на навколишнє середовище. Мандрівники все частіше обирають готелі, які дбають про екологію та соціальну відповідальність. Тому, щоб зберегти свою конкурентоспроможність, готелі повинні адаптуватися до нових реалій та впроваджувати практики Сталого розвитку. Екологічна свідомість людей зростає, і готельний сектор не є винятком. У всьому світі зростає кількість готелів, які вживають екологічних заходів, спрямованих на зменшення свого негативного впливу на навколишнє середовище. Особливо це питання є актуальним для готелів, що знаходяться у замкнених, або вразливих екосистемах. Крім того, готельні комплекси, що знаходяться на території національних парків та інших природних зон, що охороняються, також повинні приділяти особливу увагу екологічності своєї діяльності. Значною мірою ці процеси регулюються програмами Сталого розвитку, що запроваджуються UNWTO.

Переваги Сталого розвитку готелів наступні: зниження витрат: економія енергії, зменшення споживання води та відходів; позитивний імідж: залучення туристів, які піклуються про навколишнє середовище; лояльність клієнтів: встановлення довгострокових відносин з клієнтами; залучення співробітників та

збереження їх лояльності: створення позитивного робочого середовища; зміцнення зв'язків з місцевою громадою: сприяння розвитку регіону.

Однак на шляху до Сталого розвитку готелі стикаються з наступними викликами: високі початкові інвестиції: впровадження екологічних технологій та соціальних програм може вимагати значних фінансових вкладень; необхідність зміни менталітету: впровадження програм Сталого розвитку вимагає зміни менталітету як керівництва готелю, так і персоналу; відсутність єдиних стандартів: у готельному секторі не існує єдиних міжнародних стандартів щодо Сталого розвитку.

Є доцільним детальніше розглянути заходи, які вживають готелі для досягнення стандартів Сталого розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Завдання розвитку процесів Сталого розвитку в індустрії гостинності вимагають формування комплексної системи такого розвитку. До теоретичних розробок в цій сфері можна віднести праці таких відомих вітчизняних науковців як: О.В. Баб'як [4], О.М. Вівсянник [5], В. В. Джинджоян [1, 2, 3], Н.А. Мамонтова [6], О.В. Орлова-Курилова [8], І.А. Сазонець [2, 4, 5, 6], Т.Б. Топольницька [7], Ю.Б. Шпильова [9].

Незважаючи на багатий науковий доробок у сфері Сталого розвитку, залишається невирішеним питання, як застосувати нові еко-

номічні, екологічні та соціальні підходи до конкретного готельного підприємства, що є критично важливим, особливо у випадку його функціонування в специфічних екологічно вразливих системах. У сучасній науковій літературі недостатньо висвітлені питання оцінки систем запровадження Сталого розвитку, співпраці міжнародних організацій з конкретними готельними підприємствами, отримання синергетичного ефекту від запровадження економічних, соціальних та екологічних інновацій, визначення конкретних завдань запровадження підходів Сталого розвитку в діяльність готельних підприємств.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

У відповідності до визначених проблем метою статті є визначення завдань Сталого розвитку готельних підприємств в контексті реалізації програм міжнародних організацій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сталий розвиток це багатокомпонентна система, яка вимагає вирішення великої кількості завдань одночасно. Одним з основних принципів екологічних ініціатив готелів є зменшення викидів вуглекислого газу. Це можна досягти наступними способами:

запровадження енергозберігаючих технологій: енергоефективне освітлення, використання сучасних систем опалення та кондиціювання, що зменшують споживання енергії; заохочення гостей до енергозбереження: надання інформаційних матеріалів про те, як гості можуть сприяти енергозбереженню, наприклад, вимикаючи світло при виході з кімнати або відмовляючись від щоденної зміни постільної білизни; використання відновлюваних джерел енергії: встановлення сонячних батарей, вітрогенераторів та інших систем, що дозволяють виробляти електроенергію з відновлюваних джерел.

Серед завдань Сталого розвитку одним з найбільш актуальних, наприклад для невеликих островів, які відвідує велика кількість туристів є ефективне управління відходами. Ефективне управління відходами це важливий аспект екологічної діяльності готелів. Він включає: сортування та переробку відходів: впровадження систем сортування, співпраця з компаніями, що займаються переробкою відходів; зменшення використання одноразових матеріалів: відмова від використання пластикових пляшок, стаканчиків, соломинок та їх заміна на багаторазові; перетворення органічних відходів на компост: перетворення харчових відходів та інших

органічних матеріалів на компост, який можна використовувати в саду готелю.

Велика кількість регіонів на нашій планеті відчуває гостру нестачу водних ресурсів. Вода є одним з найцінніших ресурсів на Землі, тому її збереження є важливим завданням для всіх підприємств, включаючи готелі. Для збереження води готелі вживають таких заходів: водозберігаючі крани: встановлення водозберігаючих кранів (душові кабінки з змішувачем, водозберігаючі унітази); системи збору дощової води: використання дощової води для поливу рослин, миття автомобілів та інших цілей; інформування гостей: інформування гостей про важливість економії води та прості способи економії води.

Готельна індустрія базується на великих обсягах будівництва багатоповерхових готельних комплексів. Багато готелів зобов'язуються використовувати екологічно чисті матеріали для будівництва та меблювання номерів. Це можуть бути такі матеріали: натуральні матеріали: дерево, камінь, бавовна; перероблені матеріали: меблі та інші елементи, виготовлені з перероблених матеріалів; біорозкладні миючі засоби: використання екологічних миючих засобів.

Політика багатьох країн в сфері енергетики сьогодні базується на відновлювальних джерелах енергії. Використання відновлюваних джерел енергії є одним з найефективніших способів зменшення викидів вуглекислого газу та підвищення енергоефективності готелів. Такий підхід не тільки сприяє захисту навколишнього середовища, але й дозволяє значно зменшити витрати на енергію та підвищити престиж готелю.

Використання відновлюваних джерел енергії має наступні переваги: екологічність: відновлювані джерела енергії не забруднюють повітря та воду, що особливо важливо для готелів, розташованих у природному середовищі; економічні переваги: незважаючи на те, що початкові інвестиції можуть бути значними, використання відновлюваних джерел енергії значно знижує витрати на електроенергію в довгостроковій перспективі; незалежність від зовнішніх постачальників енергії: власники готелів, які використовують відновлювані джерела енергії, менш залежні від коливань цін на традиційне паливо; позитивний імідж: готелі, які вживають заходів на користь навколишнього середовища, приваблюють все більше туристів, які піклуються про екологію.

Готельна індустрія є одним з лідерів запровадження відновлювальних систем енергії. На теперішній час в готелях використовуються

Таблиця 1. Окремі програми UNWTO, що пов'язані зі Сталим розвитком індустрії гостинності

№	Програма	Короткий зміст
1	Біорізноманіття	UNWTO хоче внести свій внесок у розуміння взаємозв'язку між туризмом та біорізноманіттям та оцінити спосіб, яким туризм може сприяти захисту біорізноманіття та підвищити його роль як основного ресурсу для диверсифікації туристичних програм
2	Заходи в сфері протидії зміні клімату	UNWTO взяло участь у дослідницькому проєкті з метою надання доказів викидів РО від туристичного транспорту та наслідків для екології країн та привабливості туристичних програм. Звіт надає уявлення про еволюцію попиту на туризм у різних регіонах світу до 2030 року. У ньому також представлені очікувані викиди РО в туристичному секторі, пов'язані з транспортом, відповідно до поточного сценарію декарбонізації транспорту.
3	Глобальна ініціатива туризму	Ініціатива вимагає від туристичних організацій до 2025 р. взяти на себе конкретні та реальні зобов'язання: ліквідація проблемних або непотрібних пластикових упаковок та предметів до 2025 року; вживання заходів для переходу від одноразового використання до повторного використання моделей або багаторазових альтернатив до 2025 року; залучення технологій, що забезпечують до 100% вторинної переробки пластикової упаковки або компостування; вживання заходів для збільшення кількості пластикової упаковки, що переробляється; співпраця із інвесторами з метою підвищення норм переробки та компостування відходів з пластмаси; публічна щорічна звітність про прогрес, досягнутий у цих питаннях.
4	Енергоефективні рішення в готелях	Проєкт спрямований на усунення існуючого розриву між наявними технологіями енергоефективності та відновлюваної енергії та їх фактичним використанням у малих та середніх підприємствах. Відповідаючи на виклики зміни клімату, програма надає онлайн-інструментарій щодо пом'якшення наслідків зміни клімату, електронний інструментарій HES допомагає готелям зменшити свій вуглецевий слід та експлуатаційні витрати, тим самим збільшуючи прибуток від бізнесу. Проєкт демонструє, що МСП можуть бути більш конкурентоспроможними за рахунок скорочення енергії.
5	Єдина планета	Програма сталого туризму має загальну мету - посилити наслідки розвитку туристичного сектору до 2030 року шляхом розвитку, сприяння та збільшення масштабів сталого споживання та виробничих практик, що сприяють ефективному використанню природних ресурсів, одночасно створюючи менше відходів та вирішуючи проблеми зміни клімату та біорізноманіття
6	Ефективність ресурсів у туризмі	Програма має на меті надихнути зацікавлених сторін та заохотити їх просунути реалізацію цілей сталого розвитку шляхом сталого туризму, рекомендуючи п'ять стратегічних підходів, таких як: використання цілей сталого розвитку як орієнтирів та встановлення пріоритет для ефектів мультиплікатора; визначення інструментів політики сталого розвитку, щоб прокласти шлях до реалізації політики; підтримка регулярного та своєчасного вимірювання реалізації механізмів сталого розвитку для ефективного впровадження; включення геопросторових даних для візуалізації взаємодії туризму з навколишнім середовищем; використання інших інноваційних підходів щодо сприяння сталому розвитку
7	Малі острови, що розвиваються	Існує чотири ключові проблеми для островів які вирішуються цією програмою: вирішальна роль туризму в сталому розвитку островів, після підходу на конференції "Ріо + 20", який приділяв особливу увагу туризму та його внеску в сталий розвиток; зміни клімату, які є великою загрозою для багатьох островів і вимагають відповіді з боку туристичного сектору; повітряне сполучення, що вимагає міцного зв'язку між політикою туризму та повітряного транспорту; позиціонування на ринку, включаючи диверсифікацію туристичних продуктів та створення ринкових ніш, які сприяли б конкурентоспроможності та зменшували вразливість
8	Сприяння подорожам	Сприяння туристичним подорожам тісно взаємопов'язане з розвитком туризму і може бути інструментом для збільшення попиту та генерування економічного розвитку, створення робочих місць та міжнародного взаєморозуміння. Ця мета має особливу актуальність у той момент, коли більшість економік прагнуть стимулювати свій експорт та економічне зростання.

Джерело: [1].

наступні джерела відновлюваної енергії: сонячна енергія: найпоширеніший спосіб використання відновлюваних джерел енергії в готелях — встановлення сонячних панелей на даху або фасаді будівлі. Сонячну енергію можна використовувати для виробництва електроенергії, нагрівання води та опалення приміщень; вітрова енергія: у вітряних районах готелі можуть встановлювати вітрогенератори для виробництва електроенергії; біомаса: використання біо-

маси (деревина, рослинні відходи) для виробництва тепла та електроенергії.

В кожній країні існують інституційні механізми стимулювання до запровадження відновлюваних джерел енергії. Серед найбільш відомих та ефективних механізмів запровадження відновлюваних джерел енергії в готелях наступні:

енергоаудит: першим кроком в запровадженні відновлюваних джерел енергії є енерго-

аудит. Проведення енергоаудиту відбувається з метою визначення потенціалу використання відновлюваних джерел енергії та розробки індивідуального плану їх впровадження;

вибір оптимального рішення: вибір типу відновлюваного джерела енергії залежить від кліматичних умов, розміру готелю та фінансових можливостей;

співпраця з експертами: для успішної реалізації проекту необхідно залучити досвідчених інженерів та монтажників;

державні програми підтримки: багато країн пропонують державні програми підтримки для компаній, які використовують відновлювані джерела енергії.

Використання відновлюваних джерел енергії є не тільки екологічно відповідальним кроком, але й вигідною інвестицією в майбутнє готельного бізнесу.

Сталий розвиток готельного бізнесу — це не просто модна тенденція, а необхідність, що диктується сучасними реаліями та очікуваннями суспільства. Готелі можуть зменшити свій вплив на навколишнє середовище за допомогою використання відновлюваних джерел енергії та впровадження програм з управління відходами та збереження води [10].

Міжнародні організації також сприяють запровадженню Сталого розвитку в індустрії гостинності. Світова організація торгівлі (WTO) розробила першу методологію оцінки Сталого розвитку туризму, яка включає 768 показників, з яких 29 є основними. На основі цієї системи показників розробляються глобальні базові стандарти та критерії для туристичної галузі, які слугують орієнтирами для Глобальної ради з сталого туризму (GSTC). Кожен стандарт поділяється на дві групи: критерії, призначені для політиків і менеджерів, та галузеві критерії, призначені для готелів і туроператорів. Згідно з рішенням Всесвітньої ради зі Сталого туризму, критерії Сталого розвитку, визначені для готелів і туроператорів, відповідають галузевим критеріям Ради. Це чітко свідчить про тісний зв'язок між Сталим розвитком та готельною галуззю. Стандарти, що стосуються готелів, були розроблені для покращення загального розуміння критеріїв Сталого туризму. Готельна галузь повинна дотримуватися цих стандартів. Згідно з даними Глобальної ради з сталого туризму (GSTC), основні стандарти сталого розвитку туристичних напрямків тісно пов'язані з такими факторами:

- розумне та ефективне планування Сталого розвитку туристичних напрямків;
- зосередження уваги на максимізації со-

ціальних та економічних вигод для місцевого населення;

- зміцнення культурної спадщини;
- обмеження негативного та руйнівного впливу на навколишнє середовище.

Проводить активну діяльність в сфері Сталого розвитку і світова туристична організація (UNWTO). На теперішній час прийняті важливі документи в цій сфері, зокрема резолюція UNWTO щодо спрощення подорожей, а також Глобальний кодекс етики туризму. UNWTO реалізує декілька програм світового масштабу в сфері Сталого розвитку і готелі всього світу приєднуються до цих програм. В своїй монографії Джинджоян В.В. наводить такі програми (таблиця 1).

Важливо додатково оцінити поточну ситуацію з візовими режимами та процедурами та можливість створити рішення для сприяння спрощенню подорожей, що впливає позитивно на економічну компоненту Сталого розвитку. За ініціативою UNWTO було проведено дослідження з метою вивчення впливу спрощення візового режиму на попит на туризм і, нарешті, на створення робочих місць. Це дослідження було проведено програмою управління ризиками та кризовими ситуаціями UNWTO. Дослідження було представлено на нараді міністрів країн G20 у Мериді, що проходила в Мексиці, і її наслідком стала Декларація міністрів туризму G20 (16 травня 2012 р.), яка закликає надавати пріоритет спрощенню подорожей як засобу для стимулювання економічного зростання та створення робочих місць і призводить до визнання світовими лідерами G20 важливості подорожей та туризму як рушія економічного відновлення. Однак, слід зазначити, що міжнародне співтовариство все ще не має універсальних критеріїв та методів оцінки Сталого розвитку готельних підприємств. Унікальним інструментом і цій сфері є Глобальний договір ООН, який зумовлює необхідність надання нефінансових звітів, що містять положення про Сталий розвиток.

Сталий розвиток готельних підприємств вимагає вирішення складних і часто суперечливих проблем, пов'язаних з економічним зростанням готельного сектору, при збереженні якості навколишнього середовища. Ця якість вимірюється в основному за соціальними, економічними, екологічними, інституційними та інформаційно-комунікаційними критеріями. Завдання Сталого розвитку готельних підприємств полягають у наступному:

- 1) збільшення економічних переваг;
- 2) посилення соціальної відповідальності підприємств (RSI);

Таблиця 2. Зміст завдань Сталого розвитку готельних підприємств

№	Завдання	Зміст завдання
1	Збільшення економічних переваг	Для готельних компаній та місцевого населення це повинно базуватися на контролі якості та поліпшенні послуг, що надаються готельними компаніями, управлінні фінансовою стабільністю готельних компаній, розширенні інвестиційних можливостей у готельному секторі, що, в свою чергу, призведе до збільшення внеску готельних компаній у валовий внутрішній продукт.
2	Посилення соціальної відповідальності підприємств (RSI)	У готельному секторі соціальна відповідальність проявляється у виконанні готельними компаніями соціальної ролі у своїх стратегіях розвитку, що приносить користь суспільству, покращує імідж організації та створює позитивне враження у гостей готелю, співробітників та членів суспільства.
3	Дотримання екологічних стандартів	При наданні готельних послуг вживаються заходи, спрямовані на мінімізацію ризиків, пов'язаних з територією готелю та прилеглими районами.
4	Створення сприятливого правового середовища	Метою є зміцнення соціальних, екологічних та культурних аспектів. Закони та правила приймаються державою або самими готельними компаніями з метою створення правової бази, що гарантує досягнення цілей сталого розвитку.
5	Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій	Розвиток інформаційних та комунікаційних технологій забезпечує добрі відносини між країнами, що експортують туристів, та країнами, що їх приймають, і відіграє важливу роль у наданні туристичних та приймальних послуг.
6	Розробка стратегії кризового управління	Будь-яка несподівана подія впливає на довіру туристів, які відвідують певний туристичний напрямок. У сфері готельного бізнесу управління кризовими ситуаціями включає розробку стратегій протидії кризам і нестабільності, які необхідно розділити за етапами кризи і розширити на період після кризи
7	Підвищення конкурентоспроможності	З економічної точки зору, конкуренцію можна визначити як боротьбу між учасниками готельного ринку за найкращі умови та найкращі економічні результати.

- 3) дотримання екологічних стандартів;
- 4) створення сприятливого правового середовища;
- 5) впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);
- 6) розробка стратегії кризового управління;
- 7) підвищення конкурентоспроможності.

Більш детально ці завдання представлено в таблиці 2.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

перспективи розвитку Сталого туризму є дуже позитивними. Все більше туристів обирають готелі, які дбають про навколишнє середовище та країну;

у всьому світі зростає кількість готелів, які вживають екологічних заходів, спрямованих на зменшення свого негативного впливу на навколишнє середовище;

на шляху до Сталого розвитку готелі стикаються з деякими викликами: високі початкові інвестиції; впровадження екологічних технологій та соціальних програм може вимагати значних

фінансових вкладень, необхідність зміни менталітету: впровадження Сталого розвитку вимагає зміни менталітету як керівництва готелю, так і персоналу, відсутність єдиних стандартів: у готельному секторі не існує єдиних міжнародних стандартів щодо Сталого розвитку;

Сталий розвиток готельних підприємств можна визначити як комплексне планування всіх видів діяльності, що забезпечують розвиток і функціонування готельного сектору з урахуванням таких аспектів: економічні, соціальні, екологічні, інституційні, інформаційно-комунікаційні;

міжнародні організації, зокрема UNWTO активно впливають на процес запровадження Сталого розвитку готельними підприємствами;

досягнення Сталого розвитку туризму пов'язане з досягненням Сталого розвитку готельних підприємств.

Література:

1. Джинджоян В. В. Базисні детермінанти розвитку туристичних підприємств на основі їх соціальної діяльності: монографія. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2020. 248 с.

2. Сазонець І. А., Джинджоян В. В. Соціальний потенціал та перспективи функціонування санаторно-курортних підприємств. Вісник НУВГП. Економічні науки: зб. наук. пр. Рівне: НУВГП, 2020. Вип. 1 (89). С. 188—209.

3. Джинджоян В. В. Реалізація туристичних програм у сфері освіти, медицини, природоохорони. Економіка та держава. 2020. № 1. С. 50—53.

4. Баб'як О. В., Сазонець І. А. Аналіз сучасної архітектури співпраці міжнародних організацій з органами державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 6. — URL: <https://nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/1666> (дата звернення: 25.03.2025 р.).

5. Вівсянник О. М., Сазонець І. А. Формування безбар'єрного простору в санаторно-курортних закладах на основі реалізації принципів охорони здоров'я. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 3. — URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/3230> (дата звернення: 28.04.2025).

6. Мамонтова Н. А., Сазонець І. А., Тімченко О. О. Економічний стан туристичного бізнесу України в умовах пандемії COVID-19. Науковий журнал "Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: "Економіка". 2022. № 24 (52). С. 48—55.

7. Топольницька Т. Б., Данилейчук Р. Б. Передумови та перспективи сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери. Ефективна економіка. 2024. № 5. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3809/3844> (дата звернення: 28.04.2025).

8. Орлова-Курилова О. В., Чупріна М. О., Сухомлин Л. В., Горда А. С. Моделювання сталого розвитку інноваційного підприємництва в умовах зміни маркетингової поведінки на онлайн-ринку, пандемії COVID-19, бізнес-комунікацій та управління персоналом. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 21. С. 24—29.

9. Шпильова Ю. Б. Сталий розвиток сільських територій України в умовах децентралізації влади. Київ: ПрофКнига, 2019. 306 с.

10. Сталий розвиток у готельному бізнесі. URL: <https://hotel-solution.com.ua/news/sustainable-development-in-the-hotel-business> (дата звернення: 28.04.2025).

References:

1. Dzhyndzhoian, V.V. (2020), Bazysni determinanty rozvytku turystychnykh pidpriemstv na osnovi ikh sotsial'noi diial'nosti [Basic determinants of the development of tourism enterprises based on their social activities],

Klasychnyj pryvatnyj universytet, Zaporizhzhia, Ukraine.

2. Sazonets', I.L. and Dzhyndzhoian, V.V. (2020), "Social potential and prospects for the functioning of sanatorium and resort enterprises", Visnyk NUVHP. Ekonomichni nauky, vol. 1 (89), pp. 188—209.

3. Dzhyndzhoian, V. (2020), "Implementation of tourist programs in education, medicine, nature protection", Ekonomika ta derzhava, vol. 1, pp. 50—53.

4. Bab'iak, O.V. and Sazonets', I.L. (2023), "Analysis of the modern architecture of collaboration of international organizations with state administration authority", Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 6, available at: <https://nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/1666> (Accessed 25.03.2025).

5. Vivsiannyk, O.M. and Sazonets', I.L. (2024), "Prerequisites for the state creation of barrier-free space in sanatorium and spa institutions", Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 3, available at: <https://www.nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/3230> (Accessed 28.04.2025).

6. Mamontova, N.A. Sazonets', I.L. and Timchenko, O.O. (2022), "Economic state of Ukrainian Tourist business in the convention of the COVID-19 pandemic", Naukovyj zhurnal "Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia". Seriia: "Ekonomika", vol. 24 (52), pp. 48—55.

7. Topol'nyts'ka, T.B. and Danylejchuk, R.B. (2024), "Prerequisites and perspectives of sustainable development of tourism and recreation", Efektyvna ekonomika, vol. 5, available at: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3809/3844> (Accessed 28.04.2025).

8. Orlova-Kurilova, O. Chuprina, M. Sukhomlyn, L. and Horda, A. (2021), "Modeling of sustainable development of innovative entrepreneurship in the conditions of change of marketing behavior in the online market, pandemic covid-19, business communications and personnel management", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 21, pp. 24—29.

9. Shpyl'ova, Yu.B. (2019), Stalyj rozvytok sil'skykh terytorij Ukrainy v umovakh detsentralizatsii vlady [Sustainable development of rural areas of Ukraine in the context of decentralization of power], ProfKnyha, Kyiv, Ukraine.

10. Hotel Solution (2024), "Sustainable development in the hotel business", available at: <https://hotel-solution.com.ua/news/sustainable-development-in-the-hotel-business> (Accessed 28.04.2025).

Стаття надійшла до редакції 03.05.2025 р.